«Ευρυδίκη»

Ένας φίλος μου, τη μόρφωση και το πρακτικό μυαλό του οποίου γνωρίζω και σέβομαι και η ζωή του οποίου σημαδεύτηκε από πολλές απώλειες, ρώτησε έναν ιερέα αν, εκεί και μετά, θα συναντηθούμε και θα αναγνωριστούμε με τους αγαπημένους που έφυγαν πριν από μας. Η αρνητική απάντηση αποτέλεσε γι' αυτόν πλήγμα εξίσου οδυνηρό με τις απώλειές του.

Η ιστορία του Ορφέα και της Ευρυδίκης είναι ο πιο θλιμμένος μύθος της ελληνικής μυθολογίας, επειδή μιλά για τον μονόδρομο του θανάτου, για το αναπόφευκτο του αποχωρισμού, για την αδυναμία του ανθρώπου να δεχτεί αυτό το αναπόφευκτο. Πιστεύω πως ο Μάριος Μεττής επέλεξε το έργο της Σάρας Ρουλ «Ευρυδίκη» για να το ανεβάσει στη σκηνή του Διόνυσου, γοητευμένος από την προερχόμενη από το κείμενο θλίψη που συμπίπτει με τη θλίψη του αρχέγονου μύθου και ενισχύεται απ' αυτήν. Αυτήν τη θλίψη είχε σκοπό να μεταδώσει στους θεατές του, γνωρίζοντας πως ο καθένας μπορεί ν' ανάψει το φωτάκι της θλιμμένης ανταπόκρισης, αν στραφεί στα δικά του. Στο έργο ηχεί έντονα το μοτίβο της διακεκομμένης επικοινωνίας, των συνομιλιών που έμειναν στη μέση, των ερωτήσεων που δεν πρόλαβαν να τεθούν, των απαντήσεων που δεν θα λάβουμε. Η Σάρα Ρουλ προτείνει τη δική της εκδοχή του μύθου, δίνοντας στη δική της Ευρυδίκη δικαίωμα επιλογής. Απέναντι στον ένα πόλο έλξης, τον έρωτα του Ορφέα που την οδηγεί στην επιστροφή στο φως, τοποθετεί έναν δεύτερο, την αγάπη προς τον Πατέρα, τον οποίον η Ευρυδίκη συναντά στον Άδη. Αυτή η ανέλπιστη δεύτερη ευκαιρία επικοινωνίας, η ευκαιρία να συνεχίσουν, πατέρας και κόρη, την κουβέντα τους, κερδίζει την Ευρυδίκη, η οποία η ίδια προκαλεί τον Ορφέα να γυρίσει για να μην μπορεί να την πάρει από τον κόσμο των νεκρών. Τέλος, η λήθη σκεπάζει όλους τους ήρωες του έργου.

Ένα θεατρικό έργο δεν εξαντλείται με το κύριο του θέμα. Είναι και η πλοκή, η δομή, οι χαρακτήρες, η γλώσσα, η δοσολογία του χιούμορ, η σχέση με την πραγματικότητα, οι συμβολισμοί του, οι κανόνες του είδους όπου θέλει να ενταχθεί, και πολλά άλλα. Εκτός από τη σκυταλοδρομία της θλίψης (από τον μύθο-στις «Μεταμορφώσεις» του Οβίδιου- στην παραλλαγή της Ρουλ-στον σκηνοθέτη-στο κοινό) μπροστά στον Μεττή υπήρχαν πολλά άλλα θέματα προς επίλυση. Η πρώτη σκηνή του έργου- η εν ζωή αγάπη του Ορφέα και της Ευρυδίκης φέρνει σημάδια κειμενικής αμηχανίας, τα οποία δεν ξεπερνιούνται υποκριτικά, παρά το αναμφισβήτητο ταλέντο των δύο πρωταγωνιστών, της Τζωρτζίνας Τάτση και του Γιάννη Καραούλη. Η παρουσία του Χορού των Πετρών (Θέμις Ππόλου, Ελεονόρα Βασιλείου, Πηνελόπη Βασιλείου) απαιτεί δύσκολο κράμα ποιητικότητας, χιούμορ και παράλογου, που μερικές φορές ευκολύνει -τη συγγραφέα και τον σκηνοθέτη- στο να γεμίζουν τα κενά του λόγου, της εικόνας, της πλοκής,του νοήματος και άλλες φορές φαίνεται ως τεχνητή και αναποτελεσματική λύση για την κάλυψη των κενών, κάτι που δεν μπορεί κανείς να χρεώσει στον λογαριασμό των χαριτωμένων μελών του. Γενικά οι ηθοποιοί της παράστασης ξεπερνούν τους ρόλους τους. Αυτό αφορά και τον Βασίλη Βασιλάκο στον ρόλο του Πατέρα. Και στις σκηνές, όπου ο νεκρός πατέρας προσπαθεί να δώσει τις ευχές του στη ζωντανή του κόρη την ημέρα του γάμου της, και στις σκηνές όπου της μαθαίνει το σκοτάδι του Άδη, και ιδιαίτερα σε κείνη που ο ίδιος βρίσκεται πια στη βαθιά αγκαλιά της λήθης, αυτά που μεταδίδει ο ηθοποιός υποκριτικά είναι πιο σημαντικά από τα λόγια του ρόλου του, να, σαν ένα τραγούδι, τα λόγια του οποίου ο τραγουδιστής τα αντικαθιστά με το «να-να-να», αλλά τη συγκίνηση τη μεταδίδει. Ο ρόλος του Απαίσιου Ενδιαφέροντα Άνδρα, ενός δαίμονα του Θανάτου, που μετά παίρνει προαγωγή στον Άρχοντα του Κάτω Κόσμου, αναλαμβάνει ο Μάριος Μεττής. Επιλέγει ως βασικό μοτίβο της μορφής του ένα μείγμα περιέργειας και αδιαφορίας, δίνοντας το ψαλίδι που κόβει τα νήματα των ζωών στα χέρια ενός άτακτου και σκληρού παιδιού. Και πάλι, προτιμώ την υποκριτική πρόταση από τις αμήχανες περιπέτειες του Άρχοντα του Σκότους στην πλοκή του έργου.

Ο Νίκος Κουρούσιης στα σκηνικά του υπογραμμίζει το χιούμορ του έργου και το παράλογο του στοιχείο. Έτσι, οι πεθαμένοι κατεβαίνουν στον Άδη με το ασανσέρ, όπου τα νερά του ποταμού της λήθης γίνονται κάθετα και βρέχουν τους νεοφερμένους παρά τις ομπρέλες τους. Αλλά τα γκρίζα οριζόντια επίπεδα του σκηνικού, παρμένα από το θέατρο του παράλογου, δεν αφήνουν περιθώρια ούτε για χιούμορ, ούτε για ελπίδα εξοικείωσης στο απέραντο κενό.

Το έργο της Ρουλ εμπεριέχει μια αντίθεση. Είναι σχήμα ιδεών, είναι κατασκευή, αλλά ταυτόχρονα μιλά για τα πιο σκιώδη και αόριστα πεδία της ανθρώπινης αντίληψης της ύπαρξης και της ανυπαρξίας. Γι' αυτό και δύσκολα παίρνει σκηνική σάρκα.